

V. D. Nechaev) // Higher Education in Russia. – 2011. – № 6. – P. 43–49.

12. Methodological and guidelines for the organization of higher correspondence teaching education. Comp. A. N. Polyansky, O. S. Likhomanova. – M., 1964. – 390 p.

13. Monitoring the activities of federal educational institutions of higher professional education [Electronic resource] URL: <http://> (application date: 02.11.2017).

14. Moscow State Humanitarian University named after M. A. Sholokhov [Electronic resource] // Dictionaries and encyclopedias on Academician. [site]. [2017]. URL: <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/344505> (reference date: 09.11.2017)

15. Moscow State Correspondence Pedagogical Institute. Essays on History (1951-1990): Sat. Art. /

Ans. Ed. A. V. Ushakov. – Moscow: MSCPI, 1991. – 105 p.

16. Moscow State Open Pedagogical University named after M.A. Sholokhov [Electronic resource] // The Best People of Russia. [site]. [2017]. URL: http://www.llr.ru/razdel4.php?id_r4=282&id_r3=41&si_mb=%CC&page (date of circulation: 26.10.2017)

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

PETROV Vladimir – postgraduate student of the Institute of Pedagogy, Faculty of Pedagogy and Psychology of the Casimir the Great University in Bydgoszcz, Bydgoszcz, Poland.

Circle of scientific interests: the organization of independent work of students in the system of correspondence education, comparative pedagogy, continuous pedagogical education.

*Дата надходження рукопису 28. 12. 2017 р.
Рецензент – д.п.н. професор О. С. Радул.*

УДК 37.013.75:614.253.4

САМБОРСЬКА Наталя Миколаївна – аспірантка кафедри педагогіки Житомирського державного педагогічного університету імені Івана Франка
e-mail: talsy74@ukr.net

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК І ЗМІСТ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ МЕДСЕСТРИНСТВО

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Побудова програми педагогічного експерименту, спрямованого на перевірку ефективності педагогічних умов формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство у процесі вивчення гуманітарних дисциплін визначається потребами емпіричної перевірки теоретично обґрунтованих засад дослідницької роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методика проектування програми експериментальної роботи описана у роботах С. У. Гончаренка та В. А. Кушніра, В. С. Курила і Є. М. Хрикова, О. М. Новікова та інших методологів педагогічних досліджень. Однак, представлені публікації містять загальні теоретико-методологічні вимоги до організації дослідно-експериментальної роботи у педагогічній сфері. Відповідно, постає потреба в практичній реалізації обґрунтованих теоретичних положень у контексті предмета дослідження – формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Метою статті є характеристика основних

структурних елементів експериментального дослідження педагогічних умов формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Виклад основного матеріалу дослідження. Педагогічний експеримент розглядається нами як метод емпіричного дослідження, який використовується з метою практичного випробування обґрунтованих теоретичних положень. Основними характеристиками експерименту як методу наукового пізнання є спрямованість на фіксацію результатів досліджуваного процесу у змінених умовах [2]. Змінені умови викладання гуманітарних дисциплін (модель і педагогічні умови формування соціально-комунікативної компетентності) виступають незалежними змінними у дослідно-експериментальній роботі, які вводяться задля підтвердження або заперечення наявності функціонального зв'язку між ними та залежною змінною – рівнем соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство. Зв'язок між незалежними змінними (експериментальними умовами) та залежною змінною відображено в гіпотезі педагогічного

експерименту.

Основними вимогами до організації експериментальної роботи є однорідність об'єктів дослідження (рівноцінність експериментальної та контрольної груп), можливість кількісного та якісного аналізу емпіричних даних (забезпеченість критеріями, показниками дослідно-експериментальної роботи та шкалою для переведення якісних результатів у кількісні відповідно до обґрунтованих рівнів), фіксація взаємозв'язків між стандартними та експериментальними умовами навчально-виховної роботи [3].

Аналіз наукової літератури дозволив нам виділити такі структурні елементи програми експериментального дослідження: мета, гіпотеза, завдання, етапи, експериментальна база, методи та методики.

Таким чином, *метою* експериментального дослідження визначено перевірку результативності впровадження моделі та педагогічних умов формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Для реалізації мети сформульовано *гіпотезу* педагогічного експерименту: зростання рівня соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство зумовлене впровадженням авторської моделі, що реалізує систему педагогічних умов: розвиток позитивної мотивації студентів до розвитку соціально-комунікативної компетентності за допомогою створення власних науково-методичних матеріалів (кейсів) соціально-комунікативного змісту; внесення змістових змін до викладання гуманітарних дисциплін та запровадження нових спеціальних курсів для майбутніх медсестер; впровадження інноваційних форм і методів формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство на заняттях з гуманітарних дисциплін; моніторинг ефективності процесу формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство у процесі викладання гуманітарних дисциплін у медичному коледжі (інституті).

Перевірка гіпотези передбачає послідовне забезпечення взаємопов'язаних *етапів* експерименту – підготовчого, констатувального, формувального, результативного, які спрямовані на досягнення завдань дослідно-експериментальної роботи.

Підготовчий етап визначається завданням організації експериментальної роботи та передбачає створення організаційно-методичних засад її проведення – вивчення змісту та структури базової категорії

(соціально-комунікативна компетентність майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство) і відповідне обґрунтування критеріїв, показників і рівнів її вимірювання; вивчення наукової літератури та досвіду викладання гуманітарних дисциплін для виділення проблемного поля дослідження; формування експериментальної бази, контрольних і експериментальних груп дослідної роботи; підбір методів і методик емпіричної роботи, що відповідають охарактеризованим теоретико-методологічним засадам дослідження.

Констатувальний етап спрямований на реалізацію завдання щодо практичного вивчення наявного стану процесу формування соціально-комунікативної компетентності у процесі викладання гуманітарних дисциплін у медичному ВНЗ та рівня соціально-комунікативної компетентності студентів медичних спеціальностей; виділення основних переваг і недоліків професійної підготовки майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство у контексті проблеми дослідження; формулювання системи педагогічних умов формування соціально-комунікативної компетентності методом експертної оцінки.

Формувальний етап виконує завдання проектування моделі формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство у процесі вивчення гуманітарних дисциплін та її впровадження у процес професійної підготовки експериментальних груп; апробацію педагогічних умов формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство у процесі вивчення гуманітарних дисциплін; розробку методичних матеріалів формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

Результативний етап скеровується завданням повторної діагностики рівня соціально-комунікативної компетентності досліджуваних контрольних і експериментальних груп для порівняння їх результатів між собою та з результатами констатувального етапу; кількісний і якісний аналіз одержаних даних для формулювання висновку щодо результативності запропонованих на формувальному етапі моделі та педагогічних умов; перевірка кількісних даних методами математичної статистики для встановлення їх статистичної значущості та надійності; систематизації та узагальнення одержаного досвіду формування соціально-комунікативної компетентності.

Реалізація кожного етапу відбувається

через застосування комплексу методів науково-дослідної роботи, підібраним відповідно до поставлених перед етапом завдань. Традиційно їх класифікують як теоретичні, емпіричні, математичні. *Теоретичні* (аналіз, синтез, проектування, планування, вивчення документів) дозволили комплексно охарактеризувати процес вивчення гуманітарних дисциплін у медичному ВНЗ та виділити місце соціально-комунікативної компетентності в ньому; спроектувати структуру соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство та, відповідно, обґрунтувати критерії, показники та рівні її вимірювання. Порівняння використовувалося у процесі кількісного і якісного аналізу даних контрольних і експериментальних груп на констатувальному та результативному етапах експерименту. Метод моделювання застосовувався при побудові експериментальної моделі формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. *Емпіричні* методи (експеримент, анкетування, тестування, експертна оцінка, спостереження, контент-аналіз) були застосовані для збору даних щодо необхідних педагогічних умов формування соціально-комунікативної компетентності, а також діагностики її рівня у студентів медичних спеціальностей; дослідження результативності процесу формування соціально-комунікативної компетентності під час вивчення гуманітарних дисциплін. *Математичні* методи (критерій куткового перетворення Фішера) застосовувалися для перевірки достовірності та надійності одержаних експериментальних даних.

Програма організації дослідно-експериментальної роботи вимагає підбору діагностичних методик, які б відповідали теоретично обґрунтованій структурі, критеріям, показникам та рівням соціально-комунікативної компетентності.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Охарактеризована програма педагогічного експерименту спрямована на перевірку результативності моделі та педагогічних умов формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство у процесі вивчення гуманітарних дисциплін. Валідність результатів забезпечується зв'язком результатів теоретичного аналізу проблеми дослідження та методики емпіричної роботи; достатнім вибором обсягу вибіркової сукупності; забезпеченням однорідності й рівності умов проведення діагностичних зрізів;

комплексністю методик діагностики, застосуванням методів математичної статистики для перевірки результатів дослідно-експериментальної роботи.

Перспективи подальших досліджень убацаємо в апробації педагогічних умов формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство та висвітленні стану досліджуваної проблеми у фаховій підготовці медсестер.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям / Семен Устимович Гончаренко. – К.; Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. – 308 с.
2. Загвязинский В. И. Методология и методы психолого-педагогического исследования / Загвязинский В. И., Агафонов Р. – М.: АСАДЕМА, 2001. – 207 с.
3. Методологічні засади педагогічного дослідження: монографія / авт. кол.: Є. М. Хриков, О. В. Адаменко, В. С. Курило та ін.; за заг. ред. В. С. Курило, Є. М. Хрикова; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. – 248 с.
4. Методологія як важливий складник наукового дослідження в педагогіці / С. Гончаренко, В. Кушнір // Неперервна професійна освіта: теорія і практика: Зб. наук. пр. / Ін-т педагогіки і психології проф. освіти АПН України. – К., 2002. – Вип. 4. – С. 15–22.
5. Новиков А. М. Методологія / А. М. Новиков, Д. А. Новиков. – М.: СИНТЕГ. – 663 с.

REFERENCES

1. Goncharenko, S. U. (2010). *Pedagogichni doslidzhennya : metodologichni poradi molodim naukovtsyam*. [Pedagogical research: methodological advice for young scientists]. Vinnitsya.
2. Zagvyazinskiy, V. I. (2001). *Metodologiya i metody psihologo-pedagogicheskogo issledovaniya*. [Methodology and methods of psychological and pedagogical research]. Moscow.
3. *Metodologichni zasady pedagogichnogo doslidzhennya (2013)*. [Methodological principles of pedagogical research]. Lugansk.
4. *Metodologiya yak vazhliivy skladnik naukovogo doslidzhennya v pedagogitsi (2002)*. [Methodology as an important component of scientific research in pedagogy]. Kyiv.
5. Novikov, A. M. (2010). *Metodologiya*. [Methodology]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

САМБОРСЬКА Наталя Миколаївна – аспірантка кафедри педагогіки Житомирського державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Наукові інтереси: формування соціально-комунікативної компетентності майбутніх фахівців зі спеціальності медсестринство у процесі вивчення гуманітарних дисциплін.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR
SAMBORSKA Natala Mykolajivna –
 postgraduate of the Department of Pedagogy, Zhytomyr
 Ivan Franko State University.

Circle of scientific interests: forming process of
 social-communicative competence of future specialists
 with specialization in nursing in the process of studying
 humanitarian subjects.

Дата надходження рукопису 28. 02. 2018 р.
Рецензент – д.п.н. професор О. С. Радул.

УДК: 378 + 780.03

СУНЬ Пенфей –
 аспірант Південноукраїнського національного
 педагогічного університету
 імені К. Д. Ушинського
 e-mail: sunpengfei.xuexi@sohu.com

МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ОСВОЄННЯ ХУДОЖНЬО-СТИЛЬОВОГО ФЕНОМЕНА СИМВОЛІЗМУ МАЙБУТНІМИ ВЧИТЕЛЯМИ МУЗИКИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Основними цілями загальної музичної освіти є залучення молодих людей до вічних цінностей світової художньої культури, пробудження в них інтересу і любові до творів класичного мистецтва, формування потреби у художньому сприйнятті та творчій діяльності, виховання вимогливого естетичного смаку. Такі цілі є завжди актуальними для практики музичної освіти у всіх народів планети. Однак, для того, щоб твори мистецтва стали привабливими, цінними і корисними для людини, вони мають бути зрозумілими.

Актуальність проблеми, яку ми досліджуємо, зумовлена наступними чинниками: а) суперечністю між малоефективними методами вчительського впливу на процеси і результати сприйняття музики, які викладаються майбутнім вчителям музики в вузах, і сучасними підходами в педагогіці мистецтва (зокрема, йдеться про семіотичний підхід); б) наявністю суперечливих суджень і нез'ясованих теоретичних положень в музично-педагогічній літературі, що стосуються семіотичної природи мистецтва, знакового сенсу музичних артефактів, музичної символіки; в) суперечністю між великим значенням, яке займає художній метод символізму в практиці світового мистецтва і вкрай малою увагою, яка приділяється цьому методу в практиці підготовки майбутнього вчителя музики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Це питання найбільш відверто порушували Е. Абдуллін, О. Апраксина, Л. Арчажнікова, Б. Асаф'єв, Л. Безбородова і Ю. Алієв, З. Бервєцький і Л. Хлебнікова, Д. Кабалєвський, В. Остроменський, К. Португалов, В. Ражніков, Б. Яворський та ін.). До цього напрямку педагогічних міркувань мають пряме відношення дослідження психології художнього, зокрема

музичного сприйняття (праці Л. Бочкарьова, Л. Виготського, О. Костюка, В. Медушевського, С. Назайкінського, Б. Цуканова та ін.). Звичайно, що сприйняття форми художніх творів та розуміння їх образно-художнього смислу напряму залежить від ступеню знайомства реципієнтів із мовою відповідного виду мистецтва, від можливості усвідомити значення окремих елементів тексту та його цілісного сенсу.

Мета статті – визначити педагогічні підходи, принципи, умови та прийоми роботи, які репрезентують методику освоєння майбутніми вчителями музики художньо-стильового феномена символізму.

Виклад основного матеріалу дослідження. В основу вивчення художнього напрямку символізму, як і будь-якого художнього стилю взагалі, мають бути покладені історичний, культурологічний, поліетнічний, поліхудожній, діяльнісний, компаративно-аналітичний і риторичний підходи.

Історичний і культурологічний підходи методологічно пов'язані один з одним. Вони обидва «занурюють» художній стиль, що пояснюється вчителем, у конкретний історико-культурологічний контекст. Будь-яке стильове явище, а тим більше стиль історичний (саме до такого роду явищ слід віднести напрямок символізму), може бути осмислений лише в широкому контексті культурно-історичного процесу. Тому в викладанні феномена символізму слід приділити увагу тенденціям розвитку суспільних відносин у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст., обстановці інтелектуального життя європейських країн, новим філософським і теософським ідеям, соціальним і політичним настроям, умовам побуту основної маси городян, видатним подіям в політиці, науці, техніці і т. д.

Поліетнічний підхід зобов'язує вчителя враховувати ту обставину, що історичні